

ОСНОВНІ ТОРГОВЕЛЬНІ БАР'ЄРИ В СИСТЕМІ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Питання сучасних міжнародно-економічних відносин актуальні із давнього часу. Вони почалися з міжнародної торгівлі на базі натурального обміну між окремими особами, сім'ями, племенами, народами. Об'єктами обміну були, як правило, надлишки окремих товарів та знаряддя праці.

На міжнародні економічні відносини впливають регулювання на міжнародному, регіональному, державному, які проявляються в міждержавних економічних, торгових, кредитних, валютних, митних і платіжних угодах та альянсах.

Ключові слова: торговельні бар'єри, МЕВ, міжнародна торгівля.

Abstract

The issues of modern international economic relations are relevant from a long time. They began with international trade on the basis of natural exchange between individuals, families, tribes, and peoples. Objects of exchange were, as a rule, surplus of individual goods and tools. The IEEs are influenced by regulation at the international, regional, state level, which are manifested in interstate economic, trade, credit, currency, customs and payment agreements and alliances.

Keywords: trade barriers, IEE, international trade

Вступ

Міжнародна торгівля зачіпляє економічні інтереси окремих верств населення і цілих країн, інтереси, які переплітаються найскладнішим чином і вступають в суперечність один з одним. Це і обумовлює необхідність цілеспрямованого впливу держави на торговельні відносини з іншими країнами за допомогою тарифів і нетарифних методів регулювання. При цьому держава має на меті створення найбільш сприятливих умов для розвитку національної економіки.

Незважаючи на членство в СОТ, розвинені країни використовують всі можливі способи і методи отримання додаткових вигод від міжнародної торгівлі, шляхом ведення протекціоністських заходів. Чимало відбулося торгових воєн з цього приводу, розміри втрат обчислюються десятками мільярдів доларів.

Метою роботи є дослідити сутність торговельних, тарифних та нетарифних бар'єрів. Визначити їх вплив на економіку в цілому.

Виклад основного матеріалу дослідження

Торгові бар'єри - англ. Trade Barrier, є обмеженнями, які встановлюються з метою усунення мотивації до імпорту або експорту певних товарів. Найбільш поширеними прикладами торгового бар'єру є встановлені урядом економічні інструменти, такі як митні тарифи або торгові квоти. Залежно від типу встановленого торгового бар'єру, різні галузі можуть зіткнутися з економічною невивідністю продажу товарів і послуг на міжнародних ринках, або з невивідністю імпортування іноземної продукції з метою подальшого продажу на місцевому ринку. У цілому методи регулювання зовнішньої торгівлі можна поділити на:

- тарифні (основані на використанні митного тарифу);
- нетарифні (квоти, ліцензії, субсидії, демпінг тощо) [4].

Торговий бар'єр зазвичай створює певний тип фінансового тягаря, який збільшує вартість експорту або імпорту певних товарів. Наприклад, високий митний тариф може зробити економічно не вигідним імпорту товарів, які були зроблені за межами країни, що збільшує можливість продажу товарів, вироблених усередині країни. У той же час, встановлення квот на кількість товарів і послуг, які можуть бути експортовані, змушує компанії до стимулювання зростання споживчого попиту всередині країни, що дозволяє зберегти гроші в національній економіці.

Хоча на перший погляд політика впровадження торгових бар'єрів може розцінюватися як негативний підхід, багато країн використовують її для валютного контролю, щоб спробувати зберегти торговий баланс. Тобто митні тарифи і квоти можуть використовуватися для структурування балансу між імпортом і експортом таким чином, щоб країна отримала найбільшу вигоду від всіх торгових операцій. Оскільки міжнародна торгівля є невід'ємною частиною сучасної економіки, торговий бар'єр може функціонувати як регулююча міра, яка буде перешкоджати тому, щоб економіка будь-якої країни стала занадто залежною від внутрішнього або міжнародного бізнесу. Мета полягає в тому, щоб створити рівноправний баланс в світовій торгівлі, який був би вигідний для кожної країни, сприяючи при цьому розвитку світової економіки.

Поряд з митними тарифами і квотами, існує інша група стратегій торгового бар'єру, яка відома як нетарифні бар'єри. Часто вони виражаються в тимчасових заборонах, які націлені на зниження зростаючого рівня безробіття або тимчасового накладення санкцій на час усунення торговельних розбіжностей між двома або більше країнами. Нетарифний торговий бар'єр може бути встановлений як противагу митному тарифу або квоті, яка вводиться іншою країною, або просто як міра захисту власної промисловості під час періоду, коли стихійне лихо або будь-який інший непередбачуваний фактор загрожує підірвати бізнес-інфраструктуру в країні [1].

Тарифні бар'єри - англ. Tariff Barriers, є митом, що накладається при імпорті та експорті товарів, яке ефективно створює перешкоди веденню міжнародної торгівлі. Тарифні бар'єри також іноді відомі як «обмежувачі імпорту», тому що вони знижують кількість товарів, які можуть бути імпортовані в країну. Багато міжнародних організацій, метою діяльності яких є спрощення та розвиток міжнародної торгівлі, розробляють міжнародні угоди, частково або повністю знімають тарифні і нетарифні бар'єри, що сприяє розвитку вільної торгівлі між країнами і безперешкодному обміну товарами.

Різні види митних зборів можуть бути накладені при перетині товарів міжнародних кордонів. Наприклад, в разі накладення пропорційного мита, імпортер повинен виплатити суму, яка розраховується як відсоток від вартості імпортованих товарів. Спеціальні тарифи представляють собою фіксовану суму, яка накладається на кожну одиницю імпортованих товарів, незалежно від їх вартості. У свою чергу екологічні тарифи представляють собою штрафні санкції за недотримання країною певних екологічних вимог. В Україні застосовуються такі види мита:

— адвалорне, що нараховується у відсотках до митної вартості товарів та інших предметів, які обкладаються митом;

— специфічне, що нараховується у встановленому грошовому розмірі на одиницю товарів та інших предметів, які обкладаються митом;

— комбіноване, що поєднує обидва ці види митного обкладення [5].

Для імпортерів тарифні бар'єри створюють перешкоди для ввезення товарів в країну. Імпортер може бути змушений ввозити менше товарів, тому що тарифні бар'єри змусять його підняти ціни, що знизить їх конкурентоспроможність і попит з боку споживачів. Митні тарифи створюються з метою прямого перешкоджання імпорту, щоб дати додаткові можливості вітчизняним виробникам конкурувати з імпортерами, які ввозять імпортні товари за нижчою ціною, ніж може запропонувати вітчизняний виробник.

Протекціонізм, при якому країни просувають інтереси вітчизняних виробників шляхом введення обмежень для імпортерів, поширений у багатьох країнах. І хоча, з одного боку, він допомагає захистити національного виробника, з іншого боку, він створює перешкоди для експортних галузей економіки, оскільки політика протекціонізму носить, як правило, симетричний характер. Іншими словами, якщо країна А вводить мита на імпорту товарів з країни Б, то та, в свою чергу, вводить симетричні заходи по відношенню до імпорту з країни А. В результаті це може привести до торгової війни, яка завдасть шкоди економічному розвитку обох країн. Тому такі міжнародні торговельні організації, як Світова організація торгівлі (англ. World Trade Organization, WTO), сприяють усуненню тарифних бар'єрів, щоб скоротити митне тягар для імпортерів. Так само її метою є і усунення нетарифних бар'єрів, таких як імпортні квоти, що буде сприяти розвитку вільної торгівлі.

Швидше за все, деякі тарифні бар'єри будуть завжди існувати навіть в країнах, які відкриті для вільної торгівлі. Зміна структури митних тарифів, податків та інших пов'язаних з ними витрат є безперервним процесом, і країни іноді збільшують або знижують свою відкритість вільній торгівлі, радикально змінюючи свої тарифні і нетарифні бар'єри. Країни можуть також використовувати торгові бар'єри для досягнення своїх політичних цілей, щоб чинити тиск на інші країни і змінити їх поведінку. Наприклад, країна А може відмовитися імпортувати яловичину з країни Б, поки країна Б не продемонструє, що поставляється м'ясо, яке не заражене коров'ячим сказом.[2]

Нетарифний бар'єр - англ. Nontariff Barrier, є політикою або процедурою, що має на меті обмеження імпорту, але не є тарифом. Тарифи є урядовими податками на імпорт і експорт, які застосовуються, щоб управляти торговим балансом країни. Однак крім тарифів є широкий діапазон процедур, які можуть впливати на обмеження імпорту, наприклад, від зміни національних стандартів якості до введення важких у виконанні митних процедур.

Міжнародні торговельні організації намагаються дати раду розвитку вільної глобальної торгівлі або відкритого доступу до ринків без будь-яких обмежень. Наприклад, з точки зору вільної торгівлі у компанії в Китаї повинен бути безперешкодний доступ на німецький ринок і навпаки. Попит на продукти повинен бути єдиним вирішальним фактором, а споживачі повинні мати можливість приймати рішення про покупку на основі своїх власних потреб і переваг, а не програми національного уряду.

Незважаючи на те, що вільна торгівля теоретично є найвищим рівнем розвитку ринкового капіталізму, насправді країни намагаються захистити своїх власних виробників, зберегти робочі місця і забезпечити економічне зростання, так як економіка країни залежить від торгового балансу. Іншими словами, уряди прагнуть експортувати більше, ніж імпортувати, або, хоча б, досягти балансу. Якщо імпорт перевищує експорт, це може привести до падіння національного виробництва і негативно вплинути на економічне зростання. Зростаючий імпорт означає, що в національній економіці знижується кількість робочих місць і зростає безробіття.

Щоб керувати імпортом, уряд традиційно встановлює мита (тарифи). Оподаткування імпорту митом робить його більш дорогим і менш конкурентоспроможним на національному ринку. Митні тарифи є прямим і очевидним способом обмеження імпорту, а тому не підтримуються міжнародними торговими організаціями. Однак нетарифні бар'єри можуть привести до такого ж результату, як тарифні бар'єри, не встановлюючи певну державну політику щодо імпорту.

Всі нетарифні бар'єри можна згрупувати в три категорії:

бар'єри, які безпосередньо спрямовані на обмеження імпорту з метою захисту національних інтересів;

бар'єри, які є регуляторними та надають певний ефект на обмеження імпорту; непрямі бар'єри.

Перша категорія нетарифних бар'єрів безпосередньо прагне обмежувати імпорт, щоб захистити важливі національні інтереси, такі як збереження певної галузі, або захист громадських інтересів, таких як зниження безробіття. Прикладом нетарифного бар'єру є дотації експортерам або додаткові митні збори на імпорт.

Друга категорія включає нетарифні бар'єри, які є регулюючими і мають ефект обмеження імпорту. Ці бар'єри в рівній мірі відносяться до національних і іноземних компаній, але зазвичай вони створюють більше перешкод для іноземних компаній, оскільки вони повинні відповідати стандартам, прийнятим в іншій державі. Прикладом бар'єру цього типу є стандарти якості та безпеки для дитячих іграшок, які впроваджені в одній країні, але важкі в реалізації для імпортерів.

Непрямі нетарифні бар'єри відносяться до третьої категорії. Вони являють собою будь-яку міру, яка не є торговим обмеженням, але має такий ефект на імпорт. Прикладом можуть служити місцеві закони, звичаї і традиції, які мають неавансний ефект перешкоджання купівлі іноземної продукції [3].

Висновки

Таким чином, ми розглянули сутність торговельних бар'єрів і застосування їх розвиненими країнами. З усього вищевикладеного можна зробити певні висновки.

Зовнішньоторговельна політика- це сукупність державних методів регулювання зовнішньої торгівлі. Принципами зовнішньоторговельної політики є протекціонізм і вільна торгівля. Але в

чистому вигляді вони не зустрічаються. Торгові бар'єри виступають у формі захисних мит, квот, нетарифних бар'єрів і "добровільних" обмежень експорту.

Незважаючи на загальну лібералізацію міжнародної торгівлі, розвинені країни використовують різні торговельні бар'єри для захисту внутрішнього ринку. Проте, провівши аналіз, ми з'ясували, що використання торгових бар'єрів і протекціонізму несе в собі найгірші наслідки і величезні витрати і втрати для суспільства, вільна ж торгівля сприяє економічному зростанню і збільшенню загальних обсягів виробництва в світі і раціональному розподілу та використанню внутрішніх і світових ресурсів.

Але все ж є такі аргументи на захист протекціонізму як національна безпека, захист національної промисловості, життя і здоров'я населення, навколишнього середовища, зростання конкурентних переваг країн-імпортерів. Таким чином, країни будь-якими засобами прагнуть створити умови в першу чергу для розвитку національних економік.

Також мають місце і політичні мотиви, які часом і зовсім розходяться з цілями вільної торгівлі. В результаті виявляється, що політичні реалії нерідко викликають більше підвищення тарифних і нетарифних бар'єрів, ніж це можна було б виправдати громадським добробутом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Словарь инвестора. Торговые барьеры [Электронный ресурс] - Режим доступа <http://allfi.biz/glossary/eng/T/trade-barrier.php>
2. Словарь инвестора. Тарифные барьеры [Электронный ресурс] - Режим доступа <http://allfi.biz/glossary/eng/T/tariff-barriers.php>
3. Словарь инвестора. Нетарифные барьеры [Электронный ресурс] - Режим доступа <http://allfi.biz/glossary/eng/N/nontariff-barrier.php>
4. Передрій О. Міжнародні економічні відносини : Навчальний посібник / О. Передрій, МОНУ, Закарпатський держ. ун-т. – К.: Центр навчальної літератури, 2006.-273 с.
5. Столяр В.М. Митно-тарифне регулювання : навчальний посібник / Н. В.Пономарьова, Т. В. Столяр, О. В. Павленко, В. М. Нефьодов, О. М. Шептура: Навчальний посібник. – Харків: ХНАДУ, 2010. – 204 с.
6. Гега П.Т. Основи податкового права: Навч. посіб. / Гега П.Т., Доля Л.М. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – 302 с.
7. Кластери в економіці України : монографія / за наук. ред.. М. П. Войнаренка. – Хмельницький : ХНУ, ФОП Мельник А. А., 2014 – 1170 с.

Олена Віталіївна Лукашенко - студентка групи МОф-15б., факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: lev.photographer@gmail.com

Науковий керівник: **Ірина Юрїївна Єпіфанова** – канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Elena V. Lukashenko – Student, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: lev.photographer@gmail.com

Supervisor: **Iryna Yu. Yepifanova** - Cand. Sc. (Econ), Assistant Professor of Finance and Innovation Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia